

## Erlendur Patursson nýtur grimastu ósannindi fyri at veita Froðbiar sóknar kommunu mein.

A. T.-lánini.

Forsøgan er henda:

Størsta handilsvirki í Føroyum, J. Mortensens Eftf. á Tvøroyri, varð so lóstað og lamt av kreppu- snertunum aftaná heimsbardagan 1914—18, at tað mátti á húsagang 1935.

Hetta var fyri Tvøroyri ikki minni smeitur, enn tað hevði verið fyri Klakksvík nú, um tað var risavirkið J. F. Kjølbro ið fór.

Av ovurhuga fóru arbeidararnir, ið vóru vorðnir arbeids- og breyðleysir av hesum húsagangi, undir at fáa eina fyrirtøku í lag fyri ta farnu.

Bara við 1500 kr. frá arbeidsmannafelaginum »Fylking« og 7000 kr. frá »Fiskigentan« felagi« eydnaðist tað at fáa A. T. sett á stovn.

Hetta virki vaks seg at verða næststørsta virki í Føroyum og kom at týða meira fyri plássíð Tvøroyri enn öll hin virkini tilsamans.

Men so kom kreppan aftaná seinasta verðaldarbardaga. Felagið kom undir ræðuligastu högg. Fyrst var tað höggið, ið landsstýrið gav við at sýta felagsins trolarum at fara á saltfiskaveiðu, men noyddi teir á feskfiskaveiði. Hetta gav felagnum líkaso nógv hundrad túsund tap sum tað annars hevði haft vunnið, um tað var sloppið á saltfiskaveiði. Hetta höggið frá landsstýrinum kendist so mikið sárari sum onnur trolafeløg sum t. d. Dahl, a.s., í Vági, sluppu á saltfisk og vunu stóran pening, samstundis sum arbeidaranna virki varð tvingað út í tað stóra tapið. Næsta höggið var tap- ið — eisini uppá fleiri hundrad- túsund — av tí spilta saltinum, ið var innkeypt av stjórnini fyri North Atlantic salt. Triðja og meinasta höggið fall við Korea- krignum, ið orsakaði, at fjáltur kom á alla veiðu, dyrkaði kol, greiðir og alla útgerð, so flestu driftir komu fyri risatap.

A. T., ið nú var komið at standa við 2 góðum trolarum, einari skonnart, trimum fyrstaflokks smærri trolskipum, nútímans turkilag, kom í gjaldtrot og aðrar trupulleikar.

Samstundis sum hetta kreppu- óhappið breyt inn á hesa ta mest reinskornu arbeids- og fiskimann- afyrtøku, lögdust mótstøðumenn- inir av arbeidarastevnuni, sosia- lismuni, av grimum á hana.

Hin grimasti!

ið sprændi eitursins hatur móti A. T., var Erlendur Paturssonur við sínum mongu uttan um alt mark gangandi álopum og út- spilling.

Vit minnst hansara skíran av

Arbeidaranna Trolaradrift sum Suðarpólin, ið undir lokinum skuldi hava samanspæl við Norð- urpólin (arbeidsmanna- og fiski- manna mótstøðumenn, also einki minni enn »korruptión« og mutur- spæl).

Hesi álop Erlends á eina er- beidsmannafyrirtøku, ið týddi væl- ferð og livsupphald fyri fleiri hundrad arbeidarafamiljur kunnu aldri strikast úr minni arbeidar- anna, ið kenna seg stattarvaktar. Hetta skal Erlendur vera full- komuliga greiður yvir.

Sjálvandi vórðu allar árar legd- ar út fyri at fáa A. T. hjálp til endurreising ella styrkingar.

Tingið hevði heimilað lands- stýrinum at reisa 2 milliónur kr. sum lán.

Tað fekk stíva millión, ið varð útlent. Men so stóð í botni hjá tí at reisa hina milliónina.

Tá ið A. T. sökti um sanerings- lán, varð svarað tí, at landsstýrið var sinnað at læna tí tann til saneringina neyðuga pening, ið tess verri ikki var tøkur tá. Men kundi A. T. fáa peningin til vega til landsstýrið at lána, var gaman í, tí so vildi landsstýrið læna ella veðhalda fyri láni til felagið.

A. T. fekk tilsogn um lán frá Statens Livsforsikring og Arbej- dernes Landsbank ímóti landsstýr- isins veðhaldi. Men av lán teknisk- um grundum mátti lánið ganga ígjøgnum kommununa við tað, at t. d. Statsanstalten for Livsfors- ikring ikki lænti beinleiðis til privatar fyrirtøkur, men vanliga bara til kommunur.

Soleiðis kom Froðbiar sóknar kommunu undir at taka lánið til A. T.

Juridisk kann ein siga, at kommunan heftur og stendur til svars fyri lánið. Men ikki mor- alskt, ikki eftir reglunum, at eitt orð er eitt orð og ein maður er ein maður, reglur, ið vónandi allir rættir menn viðganga, fyrst og fremst eiga at galda fyri hitt al- menna.

Moralsk eigur tingið — lands- kassin — at rinda alt lánið; tað grettur ikki, tí landsstýrið hevði sambært ta heimild, ið tingið gav tí, jattað A. T. saneringarlán, og eingin landsstýrismaður, ið tá sat, vil avsanna, at so var, heldur ikki at Fr. s. kommunu kom uppí einans av lán tekniskum grundum.

Kann vera, at tað fellur mót- støðumonnum sosialistanna væl at politisk meinsla P. M. Dam. Hetta kom til sjóndar ta ferðina, tá ið A. T. fekk lánið. Mótstøðumenn Dams kravdu ta hövur hans — lánið varð troystað av tí, ið aldri áður var kravt, at ikki ein (og tá fyrst og fremst ikki Dam) av teim, ið hövdu verið á odda, tá ið

virkið varð reist og undir tess virki, skuldi koma at hava nakað við A. T.s framtíðarleisluslu at gera. Og undir viðgerðini av mál- inum á lögtingi varð sagt við P. M. Dam, at um hann ikki sjálv- ur greiddi atkvøðu fyri hesum bødilstreytum, vildi málið ikki verða samtykt.

Meðan fólkaflokkurin og sam- bandsflokkurin — tross sínar sadistisku treytir — kortini vóru við til tingsins veðhald, vóru tjóð- veldismenn bart ímóti. Ikki bara tað, at teir vóru ímóti, men teir aftraðu seg ikki við at halda Tvø- royri fyri háð og spott við at seta uppskot fram um at jatta 1 milj. av marshallpeningi, ið ikki tá var tøkur, men varð tað 2 ár seinni, og hjálpin til felagið mátti verða veitt innanfyri nkrar fáar dagar, um virkið ikki skuldi fara á auktið.

At Froðbiar s. kommunu hevur biðið tingið seta tað at standa juridisk fast, sum landskassin mor- alskt er haftur av, nevniliga at tann fulla ábyrgd fyri rindan av rentum og avdráti verður at hvíla á honum, nú A. T. fór, er sjálv- andi. Landsstýrið tók jú ábyrgd- ina fyri leiðsluni av nýggja A. T. við at reka Dam og hansara menn burtur og seta sín egna mann í stjórnina, og tað hevur so statt ábyrgdina fyri, hvussu endur- reisingin fór. Tað kann so ið hvussu er ikki verða kastað Dam og hansara monnum fyri, at teir ikki — tross tað, at teir vóru ríkn- ir burtur — gjördu tað, ið teir kundu fyri, at hitt nýggja A. T. ikki skuldi fara. Sum kunnugt fingur teir ongan minni mann enn marshallnevndarformannin, undir stjórn í Nationalbankanum, hr. Meiner, at útarið uppskot til hjálpt til A. T. Figgjarmálaráð- harrin danski tók undir við upp- skotinum og var fúsar til at leggja tað fram á fólkatingi. Men so hendi tað, sum neyvan er hent fyrr í søguni, at tann eini fólka- tingsmaðurin av partapolitiskum grundum fekk mannað alla ta dansku vinstrupressuna ímóti ein- um føroyskum máli.

Vinstrapressan legðist á A. T. við grovum yvirskriftum og grim- um skuldsetingum.

— — —  
Og so lá arbeidarafyrirtøkan hjálpaless.

Hetta var ein ring gerð móti A. T. og Tvøroyri. Men tað var ikki minni ring gerð móti øllum øðrum driftum, ið verða at koma í neyð av kreppusnertum, tí hjál- paruppskotið til A. T. var av prin- cipliellum náttúru, t. v. s., at um A. T. fekk hesa hjálpa, vildu aðrar líkandi illa fyrirkomnar fyrirtøkur kunna vanta sær somu hjálpa. Tað var meiningin!

— — —  
Her var talan um eitt fleiri hundrad túsund krónu lán, rentu- frítt í 5 tey fyrstu árin.

Ein ring sambandsgerð!

— — —

Men so frægur var kortini ein meirluti í lögtingsnevndini — Johan Poulsen, Poul Petersen, Andreas Djurhuus og Djóni í Geil — at hann vildi ganga við til at seta uppskot fram um, at tingið skuldi gjalda helmingin av rent- unum og avdráttinum av A. T.- láninum. Men teir hövdu tess verri ikki nóg nógvar av partamonnum sínum við sær, tí fall uppskotið.

Tjóðveldismenninir í nevndini, Erlendur Paturssonur og Hanus við Høgadalsá vildu ikki vera við at veita Froðbiar s. kommunu sömdir og hampuliga viðferð.

Í tingsalinum leyp Erlendur Paturssonur á og mælti ímóti at greiða atkvøðu fyri at veita ar- beidsmonnum og fiskimonnum á Tvøroyri sömdir.

Nei, Tvøroyrarmenn skuldu knógvast undir at gjalda til sein- asta oyra.

Og harra Erlendur aftraði seg ikki við at koma fram við kol- svörtum ósonnindum fyri at fáa málið dælt.

Hann helt frekliga, at menn hövdu gjørt tann rossahandil, at afturfyri at hjálpa sjóvinnubank- anum skuldi A. T. verða hjálpt.

P. M. Dam svaraði honum hvassliga og merkti hann sum grimasta ósannindsmann, tí hvør einasti fólkafloksmaður og hvør einasti sambandsmaður, ið hövdu verið við, tá ið Sjóvinnubankin varð hjálptur, kundi gera eið uppá, at tað ikki var dalað eitt einasta orð um at treyta hjálpa til A. T. við hjálpi til Sjóvinnu- bankan og umvent.

Harður orðadráttur fór fram millum Dam og aðrar javnaðar- menn øðrumegin og tjóðveldis- menn hinumegin.

Men ikki vóru tað meir enn 2 tjóðveldismenn, sum fylgdu E. Paturssyni í hesum skitna verki móti Tvøroyra arbeidsmonnum og sóknarbúgvum. 3 styðjaðu upp- skotið um, at lögtingið skuldi gera skyldu sína.

## Vinnulívsgrunnur Føroya Banka.

Úr grunninum verður veittur studningur

o. u. kr. 20.000

Oyðubløð til umsóknar fáast hjá P/f Føroya Banka, Tórshavn, og deildum bankans í Klakksvík og á Tvøroyri. Umsóknir verða at senda áðrenn 1. apríl 1956.

Samsvarandi viðtøkunum verður studningur givin til feløg ella einstaklingar, ið ætla at royna nýggjar vinnulívsmöguleikar, ser- stakliga í fiskivinnuni so sum royndir við nýggjum veiðiháttum ella framvegan av nýggjum markn- aði. Somuleiðis til hjálpi til læru, bókliga ella praktiska, fyri dugna- ligar fiskimenn ella keypmenn. Stuðul til keyp ella umvøling av fôr, motorum ella fiskiamboð- um verður ikki veittur.

Nevndin.